

BALANCING TECHNOLOGY WITH PEDAGOGY IN ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM: TEACHERS' ROLE**Solijonova Madinabonu***Assistant teacher of the Department of Economics and Vocational Education of FBTUIT*

Abstract: *With the tremendous advancement in computer-assisted language learning (CALL), English language instructors have started an exciting journey of utilizing modern technological applications to equip students with the necessary tools to boost their language skills. The current study aimed at exploring the university English language instructors' perceptions of the optimal use of technology in an EFL context as many teachers misconceive the philosophy behind the integration of technology and overestimate the value of using technology without considering its relevance, necessity and applicability. Instructors who merely seek the blind application of technology regardless of content, students' needs, learning styles, and methodology will cease to be pedagogically effective. The findings will pave the way for reshaping the instructors' teaching beliefs, practices and approach of integrating technology in an EFL class. The article highlighted the importance of developing the instructors' technological skills that are needed to launch new applications and providing concrete examples of how to successfully integrate technology in language instruction.*

Keywords: *Pedagogy, technology, pedagogical models, digital technologies, EFL instructors, technological knowledge, ELT, innovations*

INGLIZ TILI DARSLARIDA TEXNOLOGIYA VA PEDAGOGIKANI MUVOFIQLASHTIRISH: O'QITUVCHINING ROLI**Solijonova Madinabonu Baxromjon qizi***TATU FF Iqtisodiyot va kasb ta'limi kafedراسi assistenti*

Annotatsiya: *Kompyuter yordamida til o'rganish (CALL) sohasidagi katta taraqqiyot tufayli ingliz tili o'qituvchilari zamonaviy texnologik dasturlardan foydalanib, talabalarni til ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan zarur vositalar bilan ta'minlash bo'yicha qiziqarli jarayonni boshladilar. Ushbu tadqiqot ingliz tili chet tili sifatida o'rgatiladigan (EFL) kontekstida texnologiyadan optimal foydalanish borasida universitet o'qituvchilarining qarashlarini o'rganishga qaratilgan. Ko'plab o'qituvchilar texnologiyani integratsiya qilish falsafasini noto'g'ri tushunib, uning ahamiyatini mazmun, zarurat va qo'llanilish mosligini hisobga olmasdan oshirib yuboradilar. Mazmun, talabalar ehtiyojlari, o'quv uslublari va metodologiyani inobatga olmasdan texnologiyani ko'r-ko'rona qo'llashga intilgan o'qituvchilar pedagogik samaradorlikdan mahrum bo'ladi. Natijalar o'qituvchilarning dars berish bo'yicha qarashlari, amaliyotlari va texnologiyani EFL darslariga integratsiya qilish yondashuvlarini qayta shakllantirishga zamin yaratadi. Maqolada o'qituvchilarning yangi ilovalarni ishga tushirish uchun zarur bo'lgan texnologik ko'nikmalarini rivojlantirish va til o'qitish jarayonida*

texnologiyani muvaffaqiyatli integratsiya qilish bo‘yicha aniq misollar keltirish muhimligi ta’kidlangan.

Kalit so‘zlar: *Pedagogika, texnologiya, pedagogik modellar, raqamli texnologiyalar, EFL o‘qituvchilari, texnologik bilim, ingliz tilini o‘qitish (ELT), innovatsiyalar.*

KIRISH

Ta’lim sohasida o‘qituvchi odatda murabbiy sifatida harakat qiladi, talabalarni ma’naviy qo‘llab-quvvatlaydi hamda ularga hissiy ehtiyoj va qadriyatlarini singdiradi. O‘qituvchi va talaba o‘rtasidagi o‘zaro aloqaning samaradorligi ko‘p jihatdan o‘qituvchining talabalar ehtiyojlarini tushunishi, qulay o‘quv muhitini yaratishi va mazmuni yetkazib berishda mos pedagogik yondashuvni qo‘llashiga bog‘liq. Dars jarayoni o‘qituvchi markazli yoki talaba markazli bo‘lishi mumkin, ammo har qanday holatda ham bu jarayon til o‘rganish hamda akademik va kasbiy maqsadlarga erishishga salbiy ta’sir ko‘rsatmasligi lozim.

So‘nggi yigirma yil ichida ta’lim jarayonining mexanizatsiya va avtomatlashtirilishi natijasida kompyuter yordamida til o‘rganish (CALL) dasturlarining cheksiz rivojlanishi ta’lim jarayonining butunlay qayta talqin qilinishiga olib keldi. Chet tilini o‘rgatishda texnologiyaning joriy etilishi inqilobiy qadam sifatida baholanadi.

Bugungi kunda o‘qituvchilar va talabalar barcha til jihatlarini bo‘yicha elektron qurilmalar va onlayn resurslardan foydalanmoqdalar. EFL (ingliz tili chet tili sifatida) darslari raqamli savodxonlik davriga qo‘shilib, talabalar akademik yutuqlarini maksimal darajaga yetkazish va til ko‘nikmalarini rivojlantirishni maqsad qilmoqda. Ta’lim nafaqat bilimni uzatish, alohida ko‘nikmalarni rivojlantirish yoki o‘qitish va munosabatlarni yaxshilashga qaratilgan, balki ushbu tamoyillarni texnologiyadan foydalanish orqali uyg‘unlashtirishga qaratilgan.

Asosan, texnologiya kutilgan maqsadlarga erishishda samarali bo‘lib kelgan. Ishlaydigan bir misol sifatida iTunes, YouTube yoki SoundCloud kabi turli eshitish va gapirish ilovalarining mavjudligini keltirish mumkin. Ushbu ilovalar darsliklar, an’anaviy “to‘g‘ri-noto‘g‘ri” va test savollari, hamda takroriy mashqlar orqali olib boriladigan monotonlik va zerikishni yo‘qotib, chet tilini o‘rgatish samaradorligini oshirdi.

2014-yilda Britaniya Kengashi tomonidan "Ingliz tilini o‘qitish uchun ta’lim texnologiyalaridagi innovatsiyalar" nomli tadqiqot taqdim etildi. Ushbu tadqiqot ingliz tili o‘qituvchilariga til darslarida qo‘llaniladigan yangi texnologiyalarni o‘rganish uchun keng imkoniyat yaratishga qaratilgan edi. Bunday texnologiyalar hozirda zamonaviy til pedagogikasining ajralmas qismiga aylangan. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, bugungi pedagogika raqamli texnologiyalar bilan mustahkam integratsiyalashgan bo‘lib, bu faqat CALL (kompyuter yordamida til o‘rganish) kabi mavzularda emas, balki ingliz tilini o‘rgatish (ELT) jarayonining ham ajralmas qismi sifatida qaralmoqda.

Natijada, til o‘rganuvchilarning aksariyati Internet va multimediya qurilmalaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lib, bu o‘qituvchilarga talabalar ijodiy fikrlashini rivojlantirish va ularni dars ichida ham, tashqarisida ham til ko‘nikmalarini mashq qilishga rag‘batlantirish imkonini beradi. Biroq, tadqiqot texnologiyadan o‘qituvchilar tomonidan ortiqcha va rejasiz foydalanish bilan bog‘liq boshqa muhim masalalarga ham e’tibor qaratadi.

Ko‘p hollarda o‘qituvchilar tayyor materiallardan foydalanib, ularni sinf ehtiyojlari va talablari uchun moslashtirmasdan yoki qayta ishlamasdan qo‘llab, texnologiyani tanqidiy tahlil

qilmasdan qabul qiladilar. Bu esa pedagogik tamoyillarga zid bo'lgan o'qitish amaliyotlariga olib kelishi mumkin. Shu sababli, ushbu tadqiqot texnologiyadan foydalanish va samarali pedagogika tamoyillari o'rtasida muvozanatni saqlash masalasiga e'tibor qaratdi. Unda mazmun, talabalar ehtiyojlari, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish uchun zarur infratuzilma va mavjud o'qituvchilik amaliyotlari hisobga olinishi lozimligi ta'kidlandi. Bu texnologiyadan samarali foydalanishni ta'minlash bilan birga, texnologiyaning pedagogik amaliyotlarga salbiy ta'siridan xavotirlanmaslik imkonini beradi.

O'qitish insonlar o'rtasidagi o'zaro muloqotdir. An'anaviy yoki zamonaviy bo'lishidan qat'i nazar, o'quv muhiti talabalar uchun yetarli ta'lim imkoniyatlarini yaratishi kerak. Texnologiya va PCK (pedagogika, mazmun va kontekst) elementlari birlashganidan so'ng, o'quv imkoniyatlarining tez sur'atlarda oshishi hamda o'quv ilovalari va qurilmalarining ko'payishi kuzatilmoqda. An'anaviy o'qitish usullari asosida dars tayyorlash o'qituvchilardan qancha ko'p vaqt talab etganini tasavvur qilish mumkin. Texnologiya ta'limni tubdan o'zgartirish uchun katta va'da beradi, ammo o'qituvchilar texnologiyadan sinflarida yetarlicha samarali foydalana olyaptimi? Ular texnologiyani to'g'ri qo'llash va uni pedagogikaga moslashtirish usullarini tushunishadimi? Texnologiya va o'qitish usullarini oqilona uyg'unlashtira olishganmi? O'qituvchilar sinflarda texnologiyadan samarali foydalanish bo'yicha yetarli tayyorgarlikdan o'tishganmi? Muhim savol shundaki, texnologiyadan foydalanish til o'qitish sifatini oshiradimi yoki an'anaviy usullardan foydalanishda davom etish bu sifatni pasaytiradimi?

An'anaviy qarashlarga ko'ra, texnologiya ko'proq yordamchi vosita sifatida emas, balki aralashuv sifatida ko'riladi. Shu sababli, texnologiya bilan jihozlangan zamonaviy sinflarda talabalarining o'qituvchining yaqin nazorati, yuzma-yuz muloqot va o'qituvchining jonli o'rnak ko'rsatish kabi pedagogik afzalliklardan mahrum bo'lish xavfi o'sib bormoqda. Shuning uchun texnologiyaning hozirgi ingliz tili sinflariga qanchalik chuqur kirib kelganini baholash va texnologiya pedagogikaga salbiy ta'sir qilganmi yoki yordamchi vosita o'rniga to'siq bo'lib qolganmi, aniqlash zarur.

Britaniyalik Martin Pikok "Kelajak sinfi" mavzusidagi nutqida texnologiyadan keng foydalanish masalasiga alohida e'tibor qaratgan edi. U kelajakda til darslari texnologiya bilan ishlashda o'ziga ishongan o'qituvchilarni talab qilishini ta'kidladi. Natijada, ta'lim texnologiyalari haqidagi tushunchasini kengaytira olmagan va ulardan foydalana olmaydigan o'qituvchilarga yangi ish qidirishni boshlash tavsiya etildi. Bu so'zlar texnologiyadan deyarli foydalanmaydigan o'qituvchilar uchun ogohlantirish bo'ldi.

Xuddi shunday, bir qator tadqiqotlar til o'rgatish jarayonini yangilash uchun texnologiyani integratsiya qilishni tavsiya etdi. Kajder gipermediadan foydalanishni taklif qildi, chunki bu talabalar uchun yanada real o'quv muhitini taqdim etadi. U texnologiya yordamida o'rganishga e'tibor qaratish orqali tinglashni ko'rish bilan birlashtirishni taklif etdi. Kajderning fikriga ko'ra, gipermediadan foydalangan holda multimediyaga vositalari til o'rganish vazifalarini bajarishda yanada samarali bo'lishi mumkin.

Boshqa bir tadqiqotda Ahmad EFL (ingliz tili chet tili sifatida) talabalarining texnologiyadan foydalanishga munosabati va uning individual ingliz so'zlarining urg'uli naqshlariga ta'sirini o'rgandi. Tadqiqot shuni aniqladiki, til o'qituvchilari texnologiyaga

yetarlicha ega emaslar. Shu sababli, tadqiqot o‘qituvchilarning texnologiya bo‘yicha xabardorligini oshirish va uni til sinflarida samarali qo‘llash muhimligini ta’kidladi.

Bir nechta tadqiqotlar texnologiyani integratsiya qilish va uning pedagogikaga ta’siri masalasini o‘rgangan. Ushbu tadqiqotlar bir nechta gipotezalarni ilgari surgan: o‘qituvchilar texnologiyadan foydalanishga bo‘lgan turli xil munosabatlarga ega, bu esa ularning yoshiga va tajribasiga bog‘liq, texnologiya o‘qituvchilar va o‘quvchilarga “transformatsion ta’sir” ko‘rsatadi, texnologiya pedagogikada yangiliklarni olib keldi, va texnologiyaning qabul qilinishi ICT asosida o‘qitish yondashuvlarini amalga oshirish uchun zarur.

Shuningdek, bir qator tadqiqotchilar texnologiyaning o‘qitish amaliyotlariga ijobiy ta’siri haqida fikr bildirganlar. Shafie va Mansor raqamli talabalar uchun o‘qish texnologiyalaridan foydalanuvchi an’anaviy o‘quv muhitlarini qat’iyan rad etganlar. Janssens-Bevernage va boshqalar Keniyada UNESCO tomonidan moliyalashtirilgan ICT loyihasidan foydalangan talabalar o‘rganish muhitidagi o‘zgarishlar haqida tajribalari bilan o‘rtoqlashdilar. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, talabalar yanada mustaqil o‘rganishga o‘rgandilar. Bundan tashqari, talabalar yangi pedagogik amaliyotlarni, ayniqsa, o‘quv muassasalari darajasida individual o‘qitish uslublariga ko‘proq e’tibor qaratilishini qadrladilar. Biroq, texnologiyani integratsiya qilish natijasida til o‘qitish sifatining avtomatik tarzda oshishi haqidagi taxmin to‘g‘ri emas. An’anaviy o‘qitish usullaridan zamonaviy usullarga o‘tmoqchi bo‘lgan o‘qituvchilar texnologiya haqida xabardorlikni oshirishlari va texnologiyani samarali qo‘llashni o‘rganishlari zarur.

Shunday qilib, texnologiya o‘qitish strategiyalariga integratsiya qilinishi kerak, va ta’lim muassasalari o‘qituvchilar hamda talabalarga texnologiya bilan boyitilgan muhitni rivojlantirish, yaratish va qo‘llab-quvvatlashni rag‘batlantirishi lozim. Shuningdek, o‘qituvchilar texnologiyani sinfda qo‘llash ko‘nikmasiga ega bo‘lishlari zarur. Xuddi shunday, talabalar muvaffaqiyatli o‘qish jarayonining talabi sifatida ta’lim texnologiyalari bilan samarali o‘zaro aloqada bo‘lishni o‘rganishlari lozim.

Bunday zamonaviy ta’lim muhitida o‘qituvchilar o‘z pedagogik yondashuvlariga o‘zgartirishlar kiritishga tayyor bo‘lishlari, talabalar bilimiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishlari va o‘quv maqsadlariga erishishlari lozim. Bundan tashqari, o‘qituvchilarni sinflarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga rag‘batlantirish muhimdir. Masalan, o‘qituvchilar mazmuni tizimli ravishda taqdim etishda yordam beradigan “elektron konsept xaritalash” usulidan foydalanishlari mumkin.

Talabalarga kelsak, ularda texnologik ko‘nikmalarni – apparat va dasturiy ta’minot komponentlari bo‘yicha – maxsus o‘quv dasturlari orqali kengaytirish zarurati mavjud. Nihoyat, o‘quv dasturlarini ishlab chiquvchilarga til kurslari mazmuni va o‘quv natijalarini ko‘rib chiqib, ularning zamonaviy texnologiyalarga muvofiqligini ta’minlash tavsiya etiladi. Bu texnologiya va pedagogika o‘rtasida muvozanatni ta’minlash sari muhim qadam bo‘lishi mumkin.

XULOSA

Maqola pedagogika va texnologiya o‘rtasidagi aloqani, texnik jihatdan jihozlangan sinf va texnologiyaga mos o‘qituvchi hamda professional va akademik o‘quv talablari asosida o‘zlarini moslashtirishga tayyor talabalar o‘rtasidagi muvozanatni tushunishga qaratilgan. O‘qituvchilar texnologiya sinfga qiymat qo‘shishi kerakligini, talabalarning darsning asl maqsadidan chalg‘itmasligini tushunishlari zarur. Texnologik vositalar va ilovalarni sinfning maqsadi,

mazmuni va o‘qitish metodlariga mos ravishda ishlatish orqali muvozanatni yaratish zarur. Boshqacha qilib aytganda, zamonaviy texnologiyalar o‘qitish uslublari bilan uyg‘un bo‘lishi kerak, bu esa talabalar natijalariga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shuning uchun, o‘qituvchilar texnologiyaga mos yangi pedagogik yondashuvlarni aniqlashlari kerak, shunda ular talabalar til sinflarida ishlatishni afzal ko‘radigan metodologiyani ishlab chiqishlari mumkin. Bundan tashqari, o‘qituvchilarning oldindan va xizmatdan keyingi tayyorgarlik dasturlarini qo‘llab-quvvatlash, texnologiyaning optimal ishlatilishini ta‘minlash zarur. Xulosa qilib aytganda, ingliz tili o‘qitish sohasi pedagogika va texnologiya o‘rtasida sinxron hamkorlik yaratish, talabalar uchun yaxshiroq til o‘rganish muhitini taqdim etish imkoniyatiga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Abunowara, A. (2014). Using technology in EFL/ESL classroom. *International Journal of Humanities and Cultural Studies*, 1(2), 1-18.
2. Ahmad, J. (2012). English language teaching (ELT) and integration of media technology. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 47, 924-929.
3. British Council (2014). Innovations in learning technologies for English language teaching. (Ed) Gary Motteram, Innovation Series. London, UK.
4. Cochran, K., DeRuiter, J. A. & King, R. A. (1993). Pedagogical content knowing: An integrative model for teacher preparation. *Journal of Teacher Education*, 44(4), 263- 272
5. Gess-Newsome, J. (1999). Pedagogical content knowledge: An introduction and orientation. In J. Gess-Newsome & N. Lederman (Eds), *Examining pedagogical content knowledge: The construct and its implications for science education*. Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
6. Kajder, S. B. (2003). The tech-savvy English classroom. ME: Stenhouse, Portland
7. Solijonova Madinabonu Bahromjon qizi. (2023). DEVELOPING STUDENTS' LANGUAGE LEARNING SKILLS AND INCREASING THEIR MOTIVATION THROUGH GAMIFICATION. *SCHOLAR*, 1(26), 9-13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8397153>
8. Solijonova, M. 2024. THE USE OF GAMES IN IMPROVING LEARNERS' PRONUNCIATION. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10809827>
9. Solijonova.M.B. DIASPORA TIMES GLOBAL SAT-FRI: May 18 - May 24, 2024. Different Approaches Of Teaching English As A Foreign Language To Young Learners. 21p.
10. Warschauer, M. (2013). Technology and Second Language Learning. *Encyclopedia of Applied Linguistics*.